

STÁTNÍ ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA Z DĚJIN A TEORIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ A DESIGNU

Tematické okruhy – DĚJINY A TEORIE DESIGNU

1. Blíže k materii – techniky a technologie, analýza a interpretace výtvarného díla, jejich možnosti i omezení.

- Výzdoba a výzdobné prvky napříč staletími. Základní orientace v problematice.

2. Starověké užité umění a jeho reflexe. Geneze evropského užitého umění.

- Mezopotámie – nástěnná malba, keramika, zlatnictví, Egypt. Typologie a techniky výroby starověkého nábytku, sklářství, keramika, práce v kameni, šperkařství; Kréta a Mykény – nástěnná malba, keramika, zlatnictví a jejich vliv na západní výtvarnou tradici.
- Řecký zázrak – umělecké řemeslo; Etruskové. Nástěnné malby, keramika, kultura bydlení a nábytkářství.
- Řím – kultura bydlení, techniky nábytkářství, sklářství – vlivy, rozvoj, tvarosloví, techniky zpracování; Byzantské umění a raně křesťanské umění; Insulární umění a doba předrománská. Šperkařství, práce z kovů, keramika, zlatnictví, textil, práce ze slonoviny.

3. Západní výtvarná tradice.

- Doba románská. Šperkařství, práce z kovů, keramika, práce ze slonoviny, knižní malba, sklářství, iluminace.
- Umění doby raně gotické. Obytný interiér, nábytek – typologie, výzdobné techniky. Klášterní a řemeslnické dílny; Středověká společnost a cechy. Sklářství v západní a střední Evropě, technologie, tvary, zdobné techniky.
- Renesance. Proměna interiéru, nábytek, benátské sklářství. Architektura, nástěnná malba, keramika, zlatnictví; Manýrismus s přihlédnutím k českým zemím – opětovné využití řezby při zušlechťování skla, vliv italské majoliky.
- Užité umění 17. století – přechod od manýrismu po baroko. Nábytkářství, české sklářství, fajáns; Triumf baroka 1700–1740. Proměny interiéru a nábytkářství, textile, české řezané sklo – jeho kořeny; Od baroka k rokoku. Vrchol sklářství, rozvoj nových technologií v keramice – evropský porcelán; měkká kamenina; Klasicismus – výtvarný projev v užitém umění. Ornametika, pojetí barvy – vývoj od klasicismu k empíru; Nástup průmyslové výroby, historismy, světové výstavy.

Tematické okruhy – DĚJINY A TEORIE DESIGNU

4. Počátky moderního designu v 19. století a na začátku 20. století; Plastické a expresionistické tendence v architektuře a designu desátých a dvacátých let 20. století.

- Průmyslová revoluce ve Velké Británii; Christopher Dresser; Joseph Paxton; Rakousko–Uhersko Michael Thonet.
- hnutí Arts & Crafts; rozvoj evropské secese; počátky americké moderní architektury a designu; česká secesní architektura a užité umění. William Morris, John Ruskin, Victor Horta, Henry van de Velde, Hector Guimard, Otto Wagner, Josef Hoffmann, Wiener Werkstatte, Antonio Gaudí, Ecole de Nancy, Charles Rennie Mackintosh, Louis Sullivan, Greene & Greene, Frank Lloyd Wright, Jan Kotěra, Josef Fanta, Dušan Jurkovič, František Bílek, Antonín Balšánek, Osvald Polívka.
- Amsterdamská škola; Německý expresionismus; Italský futurismus; Peter Behrens a počátky Německého Werkbundu; český kubismus v architektuře a užitém umění. Michel de Klerk, Piet Kramer, Johan van der Mey, Deutsche Werkbund, Peter Behrens, Erich Mendelsohn, Bruno Taut, Filippo Tommaso Marinetti, Giacomo Balla, Fortunato Depero, Antonio Saint-Elia, Josef Gočár, Pavel Janák, Josef Chochol, Vlastislav Hofman.

5. Hlavní proudy meziválečné evropské avantgardy a jejich vliv na design.

- Hnutí De Stijl, Bauhaus. Nové přístupy v architektuře a designu francouzské avantgardy; radikální konstruktivistické umění Sovětského svazu. Meziválečný modernismus v Československu v architektuře a užitém umění. Francouzské interiéry 20. let, Americký design meziválečného období; Streamline Moderne, organická tvorba F. Lloyda Wrighta v USA.
- Piet Mondrian, Theo van Doesburg, Gerrit Rietveld, J.J.P. Oud, Bart van der Leek, Sophie Taeuber-Arp, Walter Gropius, Mies van der Rohe, Marcel Breuer, Christian Dell, Josef Albers, Marienne Brandt, Erich Dieckmann, Margarete Schutte-Lihotzky, Gunta Stolzl, Hannes Meyer, Erich Dieckmann, Margaret Schütte-Lihotzky, Le Corbusier a Pierre Jeanneret, Charlotte Perriand, Robert Mallet-Stevens, Pierre Chareau, VCHUTEMAS, Kazimir Malevič, Vladimir Tatlin, Alexander Rodchenko, Konstantin Melnikov, El Lisickij, Varvara Stepanova.
- Obloučkový dekorativismus, Otakar Novotný, Puristická čtyřka, Devětsil, Karel Teige, Ludvík Kysela, Jaroslav Fragner, Kolonie Nový dům, Kolonie Baba, Josef Gočár, Pavel Janák, Bohuslav Fuchs, Bratři Šlapetové, Vladimír Grégr, Jan Vaněk, Jindřich Halabala, UP Závody, Slezákovy závody, Krásná Jizba, Ladislav Sutnar, Ludvika Smrčková, Bohumil Južnič, Franta Anýž, Antonín Kybal, aerodynamika a design dopravních prostředků: Hans Ledvinka, Tatra, Slovenská Strela.
- Výstava Dekorativních umění v Paříži 1925, Jacques-Emile Ruhlmann, Eileen Gray, Jean Dunand, Pierre Legrain, Jean-Michel Frank, Henry Dreyfuss, Walter Dorwin Teague, Norman Bel Geddes, Raymond Loewy, Donald Deskey, Paul T. Frankl, Kem Weber, Frank Lloyd Wright.

Tematické okruhy – DĚJINY A TEORIE DESIGNU

6. Vývoj designu po druhé světové válce.

- Modernismus v krizi a jeho povstání z popela po druhé světové válce: druhá světová válka a její dopad na vývoj poválečného designu v USA, americký design a architektura poválečného období, evropští emigranti v USA.
- Design pro válečné účely a propagandu, Charles a Ray Eames, Herman Miller, George Nelson, Isamu Noguchi, Florence Knoll, Eero Saarinen, Harry Bertoia, Richard Neutra, Rudolph Schindler, Mies van der Rohe, Marcel Breuer, Walter Gropius, John Lautner, Case Study House.
- Evropský poválečný zázrak: modernismus jako nástroj budování nové a lepší poválečné společnosti: Itálie jako nové centrum moderního designu; francouzský poválečný design a architektura, německý design poválečného období; Ulmská škola; Dieter Rams. Olivetti, Vespa, Cassina, Flos, Gio Ponti, Achille a Pier Giacomo Castiglioni, Franco Albini, Enzo Mari, Bruno Munari, Carlo Mollino, Le Corbusier a vznik brutalismu, Charlotte Perriand, Jean Prouvé, Le Corbusier, Jean Royere, Max Bill, Hans Gugelot, Otl Aicher, Tomas Maldonado Dieter Rams.
- Návrat k přírodě a humanistickému rozměru designu a architektury: švédský moderní klasicismus, organický design a architektura ve Finsku, dánský nábytkářský design poválečné éry; finský design skla, keramiky a textilu. Erik Gunnar Asplund, Sigurd Lewerentz, Josef Frank a Svenskt Tenn, Alvar Aalto, Aino Aalto, Artek, Kaare Klint, Poul Henningsen, Arne Jacobsen, Mogens Lassen, Kay Fisker, Poul Kjaerholm, Finn Juhl, Hans Wegner, Borge Mogensen, Itala, Kaj Franck, Tapio Wirkkala, Timo Sarpaneva, Marimekko, Antti a Vuoko Nurmiesmi.
- Zpřetrhání tradice modernismu a opětovné navázání na tradici kvalitního moderního designu; poválečný design a architektura v Československu; socialistický realismus, obnova tradice modernismu, EXPO 1958 v Bruselu a vliv na design interiérů, design skla, keramiky a spotřebního zboží; architektura 50. – 70. let v Československu.
- Socialistický realismus, Bruselský styl, Jaroslav Ježek, Miroslav Navrátil, Libuše Niklová, Zdeněk Plesník, Pavel Hlava, René Roubíček, František Vízner, Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová, František Cubr, Věra a Vladimír Machoninovi, Karel Prager, Karel Filsak, Ivan Ruller.
- Modernismus v architektuře a designu na cestě kolem světa: jak se evropské avantgardní myšlenky transformovaly v exotických a vzdálených zemích Jižní Ameriky, Japonska a Austrálie. Gregori Warchavchik, Oscar Niemeyer, Paolo Mendes da Rocha, Lucio Costa, Joao Vilanova Artigas, Lina Bo Bardi, Sergio Rodriguez, Joaquim Tenreiro, Juan O'Gorman, Max Cetto, Mario Pani, Pedro Ramirez Vazquez, Luis Barragan, Clara Porset, Antonio Bonet Castellana, Corindo Testa, Harry Seidler, Robin Boyd, Grant a Mary Featherston, Antonin Raymond, Kunio Maekawa, Junzo Sakakura, Sori Yanagi, Kenzo Tange.

Tematické okruhy – DĚJINY A TEORIE DESIGNU

7. Proměny designu v 60. a 70. letech 20. století.

- Design šedesátých let: revoluční nástup plastů; kosmická inspirace hnutí Space-Age; nové koncepce obytného prostoru; výstava New Domestic Landscape; plastový design v Itálii, Skandinávii, Francii a Německu. Robin Day, Kartell, Brionvega, Joe Colombo, Vico Magistretti, Mario Bellini, Marco Zanuso, Richard Sapper, Verner Panton, Eero Aarnio, Matti Suuronen, Jean Maneval, Pierre Paulin, Luigi Colani
- Krize spotřební společnosti a konec modernismu: radikální design a architektura sedmdesátých let v Itálii, Velké Británii, Rakousku, Francii a USA; nová architektura strukturalismu v Nizozemí a metabolismu v Japonsku.
- Superstudio, Archizoom, Gufram, Poltronova, Ugo La Pietra, Nanda Vigo, Ettore Sottsass, Archigram, Cedric Price, Buckminster Fuller, Ant Farm, Haus-Rucker-Co, Hans Hollein, Walter Pichler, Yona Friedman, Hans-Walter Muller, Pascal Hausermann a Claude Costy, Antti Lovag, Aldo Van Eyck, Hermann Hertzberger, Kisho Kurokawa, Kiyonori Kikutake.

8. Postmoderní design a následný vývoj v 90. letech a na začátku nového milénia.

- Nástup postmoderny: vznik postmoderní architektury v USA a její rozvoj v Evropě; triumf postmoderního designu v Itálii; Alchimia; Memphis; postmoderní design a architektura v Evropě; Hnutí High-Tech.
Roberto Venturi a Denise Scott Brown, Poučení z Las Vegas, Charles Moore a Sea Ranch, The New York Five, Also Rossi, Ettore Sottass, Alessandro Mendini, Michele de Lucchi, George Sowden, Nathalie du Pasquier, Shiro Kuramata, Normann Foster, Renzo Piano, Richard Rogers, Michael Hopkins, Nicolas Grimshaw, Eva Jiříčná, Future Systems.
- Kořeny designu nového tisíciletí a současný design ve světě i u nás: design osmdesátých a devadesátých let; radikální kmeny umělecky koncipovaného designu; Creative Salvage v Londýně, Art et Industrie v New Yorku; Atika v Československu; Droog v Amsterdamu; design devadesátých let a nové tendence po roce 2000.
Ron Arad, Tom Dixon, Danny Lane, Forrest Myers, Mattia Bonetti a Elisabeth Garouste, Philippe Starck, Marc Newson, Renny Ramakers, Gijs Bakker, Tejo Remy, Hella Jongerius, Marcel Wanders, Richard Hutten, Jasper Morrison, Naoto Fukasawa, Apple a Jony Ive, Konstantin Grcic, Ronan a Erwan Bouroullec, Patricia Urquiola, Atika a Jiří Pelc, Milan Knížák, Bořek Šípek, Olgoj Chorchoj, Qubus, Dechem, Lucie Koldová, Jan Plecháč, Vrtiška a Žák, Hermann Coufal.

Tematické okruhy – DĚJINY A TEORIE DESIGNU

9. Vymezení oboru.

- Specifika, terminologie a funkce designu v dnešním světě. Co je design a jakou roli hraje ve společnosti a kultuře a např. i v souvislosti umění nebo obchodu. Design v kontextu průmyslu, interiérů a architektury.
- Vzdělání, profesionalizace: Historické proměny profese designu. Kdy a jak se ustavovala? Jak byli designéři vzdělávání dříve a dnes? Jak se situace proměňuje vzhledem k technologickému a mediálnímu vývoji? Co znamenala průmyslová revoluce v 19. století a jakou roli sehrávají digitální média? Kde a jak se dnes prezentuje design, např. v kontextu galerií, festivalů, médií, publikací apod. Bauhaus, Ulmská škola, Royal College of Art, ECAL, Eindhoven Academy, Salone del Mobile, Design Miami, Triennale di Milano, London Design Biennale, Vitra Design Museum, Apartamento, Pin-Up, Wallpaper, Domus.
- Design a technologický vývoj: Proměny vztahů mezi technologiemi, způsoby práce s nimi a podobami výsledných artefaktů. Jaké nástroje designéři používali dříve a nyní? Od průmyslové revoluce, přes ohýbané dřevo Michaela Thoneta, ocelový nábytek 20. let, ohýbanou překližku 30. let, sklolaminát 50. let, plasty 60. let až po nové technologické experimenty současné doby.
- Design, etika a odpovědnost: Společenské a kulturní závazky, výzvy a problémy, které design přináší. Pojmy kritický design, spekulativní design, sociální design apod. Jak se váže design k trvalé udržitelnosti a jaké etické otázky oboru se řešily v historii a jsou aktuální nyní? Odkážte k osobnostem z historie a současnosti oboru, které vnímáte jako příklady dobré praxe. V čem a proč? Dunne & Raby, Formafantasma, Studio Swine, Forensic Architecture, Parasite 2.0 a další.
- Things to Come: Trendy a posuny, které lze v oblasti designu očekávat. Které nosné principy oboru zůstanou platné a co se naopak změní? Jaké formativní technologie můžeme v současnosti pozorovat a jak se případně promění profese designéra v kontextu umělé inteligence? Sociální dítě a design. Virtuální design, dreamscapes, NFT, Metaverse, Alexis Christodoulou, René Reisinger, Zyva Studio, Harry Nuriev, Charlotte Taylor

Tematické okruhy – DĚJINY UMĚNÍ

1) Řecko

- Chronologie, topografie Athén. Veřejná architektura, chrámy, sochařství. Vázové malířství. Hrobky a malířství. Mozaiky.

2) Řím

- Chronologie, Etruské umění, topografie Říma. Veřejné stavby, chrámy, sochařství. Historické reliéfy, sarkofágy. Malířství a mozaiky (Pompeje).

3) Románské umění a Gotika

- Románská architektura – koncept a příklady. Periodizace gotiky, raná gotika, vrcholná gotika, pozdní gotika – koncept a příklady (architektura, malba, socha).

4) Koncept nového člověka

- Raná renesance (quattrocento) Florencie do roku 1430, Florencie 2. polovina 15. století. Vlámská malba bratři Eyckové. Řím do roku 1527 (Cinquecento). Florencie 2. polovina 16. století – manýrismus, benátská malba v 16. století, umění na rudolfínském dvoře.

5) Baroko a věda

- Rané baroko a „boj o Řím“ (Annibale Carracci x Caravaggio), barokní Itálie (Boromini, Bernini, Pozzo, Algardi). Evropské barokní malířství (Poussin, Vouet, Sandrart, Rembrandt, Rubens, Van Dyck, Hals), střeoevropské baroko – malba, sochařství a architektura (Škréta, Brandl, Reiner, Wilmann, Liška, Braun, Brokoff, Santini-Aichel, Dientzenhoferové, Lurago, Mathey).

6) Doba změny – 19. století

- Klasicismus versus romantismus. Anglická krajinářská škola, realismus (Barbizonská škola, G. Courbet), impresionismus, postimpresionismus, akademické umění, sochařství 19. století, architektura 19. století (chronologie, vývoj, představitelé).

7) Noví rebelové

- Období avantgard v kontextu světových a českých dějin umění – secese, kubismus, expresionismus, zrod individualismu. Politizace uměleckých postupů, fotomontáž jako nové médium. Walter Benjamin a dopad mechanické reprodukce. Futurismus, dadaismus, surrealismus. Bauhaus – modernistické umění a design. Nová věcnost a sociální kriticizmus.

Tematické okruhy – DĚJINY UMĚNÍ

8) Abstrakce

- Konstruktivistické tendence (E. Lisickij, A. Rodčenko + vliv konstruktivismu v české tvorbě – K. Malich, S. Kolíbal), abstraktní expresionismus (newyorská a kalifornská škola: J. Pollock, colour field painting – M. Rothko a další), informel a artbrut (světový: J. Dubuffet, G. Mathieu, Wols, H. Hartung; český: V. Boudník, J. Koblasa, M. Medek, E. Medková, B. Kolářová, A. Zemánková ad.). Minimalistické tendence v objektu – rozklad modernistického díla (D. Judd, R. Morris, S. LeWitt, Duchampův odkaz); Sochařství v rozšířeném poli (Rosalind Kraus).

9) Věcnost, tělo a prostor

- Pop-art, noví realisté (A. Warhol, R. Lichtenstein, Y. Klein, D. Hockney a další). Figurativní socha a narativ narušené a zraněné figury (A. Szapocznikow, E. Kmentová, L. Bourgeois, K. Smith, B. De Bruyckere). Feminismus, tělo a tělesnost (V. Export, C. Schneemann, J. Chicago). Body art (Vídňští akcionisté, český představitel). Figurativní tendence v malířství – neexpresionismus, hyperrealismus (A. Kiefer, G. Richter, Ch. Close, Basquiat, a další). Prostor – Earthworks a landart: R. Smithson, M. Heizer, R. Serra.

10) Koncept versus Happening

- Umění jako message – J. Beuys, J. Kosuth, individuální mytologie. Fluxus a situacionismus (N. J. Paik, J. Cage, A. Kaprow, A. Jorn, G. Debord a Společnost spektaklu). Live in Your Head: When Attitudes become Form – Harald Szeemann. Klasický konceptualismus (J. Kosuth, L. Weiner). Konceptuální fotografie (od E. Ruscha, manželů Becherových po A. Gurského). Happening v Československu (M. Knižák, J. Koller, Z. Ságlová, J. Želibská).

11) Postmoderna – (apropriace) jako metoda

- Postmoderní strategie – charakteristika, pojmy a termíny. Kýč, pozlátka a trash – YBA, Paul McCarthy, Mike Kelley, Jeff Koons, Maurizio Cattelan. Appropriace, post-feminismus, pictures generation, moc pohledu (Cindy Sherman, Sherrie Levine, Richard Prince, Barbara Kruger, Martha Rosler). Nová média a jejich použití. Umění postkomunistických zemí v kontextu postmoderny (Sanja Iveković, Tanja Ostojić, Zbigniew Libera, Katarzyna Kozyra, Anna Daučíková. Vizuální slast a narativní film (Laura Mulvey). Způsoby vidění (John Berger).

12) Vztahy jako metoda

- Obnovení komunitního myšlení, umělecké skupiny – Rafani, Ztohoven. Participace a postprodukce Erwin Wurm, Carsten Höller, Roman Ondák, Gabriel Orozco, Kateřina Šedá. Důraz na instituce – institucionální kritika (Hans Haacke, Fred Wilson, Jeremy Deller). Obraty v současném umění (sociální, etický, archivní apod.) – Rikrit Tiravanija, Kateřina Šedá, Vanessa Beecroft, Pierre Huyghe. (Jan Zálešák – Umění spolupráce, Nicolas Bourriaud – Vztahová estetika, Virginia Held – Etika péče).